

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**72-ої наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету,
присвяченої 90-річчю
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

Том 1

21 квітня – 15 травня 2020 р.

Полтава 2020

ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ МЕТАФОРИЧНИХ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УКРАЇНСЬКОЮ

У результаті популяризації науки й призначення комп'ютерної техніки для все більш широкого кола користувачів частка загальноновживаної лексики зростає, а наукової знижується. Вузькоспеціальні терміни замінюють на метафоричні, про зміст яких можна здогадатися: *bar* (комп.) – панель, *tulip valve* (тех.) – тюльпаноподібний клапан (клапан з воронкоподібною головкою), *leg of the tower* (буд.) – опора будівлі.

Особливості термінологічних одиниць, а також їх перекладу українською мовою вивчалися багатьма лінгвістами, серед них Г.І. Беженарь, І.К. Белодед, І.Н. Волкова, М.Н. Володіна, Б.Н. Головін, В.П. Даніленко, Т.Р. Кияк, Р.Ю. Коробін, Д.С. Лотте, А.М. Науменко, О.Д. Огуй, Є.Г. Піріков та інші. Проте, питання, пов'язані з терміносистемою галузі комп'ютерних технологій, зокрема, переклад метафоричних термінів, залишається невирішеною.

Термін – це слово або усталене словосполучення, що чітко й однозначно позначає наукове чи спеціальне поняття. Термін не називає поняття як звичайне слово, а навпаки, поняття приписується терміну, додається до нього. У цій різниці вбачається відома конвенційність терміна, яка полягає в тому, що вчені чи фахівці тієї чи іншої галузі домовляються, що розуміти і яке поняття вкладати в той або інший термін. Отже, конкретний зміст поняття, визначеного терміном, буде зрозумілим лише завдяки його дефініції – лаконічному, логічному визначенню, яке зазначає суттєві ознаки предмета, або визначення поняття, тобто його зміст і межі [1].

Відомо, що терміни поділяються на загальноновживані, міжгалузеві та вузькоспеціальні. Загальнонаукові терміни – це терміни, що поширені в усіх сучасних галузях наукових знань, як-от: *аналіз, синтез, функція, аргумент, аналогія, категорія, класифікація, варіант, метод, суб'єкт, об'єкт* та ін. Такі терміни мають міжпредметний характер і високий ступінь абстрактності [2].

Вузькоспеціальні терміни – це слова чи словосполучення, які позначають поняття, що відображають специфіку конкретної галузі. Для цих термінів характерна семантична конкретність, однозначність [2].

Міжгалузеві терміни позначають поняття суміжних наукових і науково-прикладних дисциплін [2].

У технічних текстах метафоричні терміни часто використовуються для позначення понять, які ще не отримали назву. Вони виконують декілька функцій: розширяють межі переданої інформації, у той же час стискаючи інформацію розширенням значення існуючої лінгвістичної одиниці, вони фіксують нові значення, визначаючи нові концепти. Такі терміни неможливо описати традиційними категоріями через їхню складну семантичну структуру і їх потенціал різноманітних значень можливо виявити лише в конкретній комунікативній обстановці.

Із розвитком науково-технічного прогресу все більшої кількості набувають метафоричні терміни, особливо в галузі комп'ютерних технологій. Ось декілька прикладів: *zapping* – *затирання запису у пам'яті*, *vintage data* – *надійні дані*, *mouse* – *миша*, *virus* – *вірус*, *hard disk* – *жорсткий диск*, *keyboard* – *клавіатура*, *software* – *програмне забезпечення*, *home page* – *домашня сторінка*, *Trojan horse* – *троянська програма*.

Отже, метафоричні терміни мають вагомe значення у розвитку сучасних галузей науки і техніки. У дослідженні цих сфер необхідне асоціативне мислення, яке нерозривно пов'язане із метафорою, яка базується на тому, що переносно вжите слово виконує функцію нової характеристики предмета або явища через його перейменування за подібністю з іншим предметом.

Література

1. Зубков М. Сучасна українська ділова мова. 2-ге вид., доп. Х.: Торгін, 2002. 448 с.
2. Ільїнська Л., Платонова М., Смірнова Т. Метафоричні терміни: невловима магія трансформації значення. Збірник матеріалів 19-го європейського симпозиуму по мовам для спеціальних цілей, 8-10 липня 2013, Відень, Австрія. URL: <https://glebov.com.ua/metaforychn%D1%96-term%D1%96ny.html>
3. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.